

TAJEMNICE ZIEMI. ODKRYCIA ARCHEOLOGICZNE W GMINIE MUCHARZ I OKOLICACH

Badania archeologiczne na terenie gminy Mucharz na szeroką skalę podjęte zostały w końcu lat 90 – tych, w związku z intensyfikacją prac związanych z budową zbiornika wodnego Świnna Poręba. W latach 1990-1998 przeprowadzone zostały badania rozpoznawcze kilkunastu stanowiska archeologicznych zlokalizowanych w czasie projektowanego zbiornika. Prace te, dostarczyły materiałów zabytkowych świadczących o intensywnym osadnictwie tym rejonie we wszystkich okresach dziejowych, począwszy od młodszych odcinków epoki kamienia datowanych na 10-12 tysięcy lat p.n.e.

Najstarsze ślady osadnictwa odkryto na stanowisku Mucharz stan. 11, zlokalizowanym na cyplu należącym do masywu góry Upalenisko. Stanowiły je różnego rodzaju narzędzia wykonane z krzemienia i innych rodzajów skał, w tym z miejscowych rogowców. W miejscu tym znaleziono również ślady osadnictwa neolitycznego (5 500 – 2 200 lat p.n.e), związanego z pierwszymi rolnikami (Kultura Pucharów Lejowatych). Stanowiły je charakterystyczne fragmenty naczyń ceramicznych, m.in. tzw. flasz z kryzą. Na kolejnych stanowiskach: Zagórze 1 i 2, zlokalizowanych na cyplu Wodniakówka odkryto dwa pochówki, również identyfikowane z ludnością neolityczną (kultura Badeńska, ryc. 1, 2).

Interesujące wyniki przyniosły badania archeologiczne na stanowisku Zagórze. 6, zlokalizowanym w obrębie przysiółka Brańkówka. Odkryto tam osadę kultury łużyckiej z epoki żelaza (750 – 450 lat p.n.e). W wykopie stwierdzono obecność warstwy kulturowej o grubości do 0,5 m, w której masowo występuje materiał zabytkowy, m.in. zachowane w całości duże części naczyń ceramicznych (ryc. 3, 4). Znaleziono również trzy przęśliki gliniane związane z tkactwem (ryc. 5). Przebadano szereg obiektów archeologicznych, wśród których wyróżniono pozostałości zagłębionych w ziemię budynków mieszkalnych z paleniskami, różnego rodzaju jam oraz dwa piece służące najprawdopodobniej do wypału ceramiki (ryc. 6, 7).

Kolejne osady kultury łużyckiej odkryto na stanowiskach Zagórze 8 i Zagórze 14. W obydwu tych miejscach znaleziono również pozostałości cmentarzysk z grobami ciałopalnymi. W większych naczyniach, tzw. popielnicach złożone były resztki spalonych na stosie kości ludzkich (ryc.8, 9). Popielnicom w jamach grobowych towarzyszyły przystawki – małe naczynia różnych form – amfory, czerpaki, czarki, miseczki, itp. (ryc. 10, 11).

Młodsze ślady osadnictwa, datowane na tzw. okres wpływów rzymskich (przełom er do 500 roku n.e.), związane z plemionami germańskimi odkryto na stanowiskach 8 i 14 w Zagórze. Stanowiły je pozostałości zagłębionych w ziemię budynków, jam gospodarczych, palenisk i pieców. Prowadzono wówczas wytop żelaza z rud darniowych w dymarkach.

Do interesujących znalezisk należą również odkryte jamy i paleniska stanowiące pozostałości osady wczesnośredniowiecznej (ryc. 12) datowanej na podstawie znalezionych fragmentów ceramiki na okres XI-XII w. (ryc. 13).

W kolejnych latach planuje się kontynuowanie prac archeologicznych na stanowiskach w czasie zbiornika wodnego Świnna Poręba.

Ryc. 1. Widok grobu kultury Badeńskiej

Ryc. 2. Naczynie znalezione w grobie kultury Badeńskiej.

Ryc. 3. Zagórze, stan. 6 ceramika kultury łużyckiej. Fot. A.Węgrzyn

Ryc. 4. Zagórze, stan. 6 ceramika kultury łużyckiej. Fot. A.Węgrzyn

Ryc. 5. Zagórze, stan. 6 prześlik kultury łużyckiej. Fot. A.Węgrzyn

Ryc. 6. Zagórze, stan. 6 piec na osadzie kultury łużyckiej. Fot. B.Targaczewski

Ryc. 7. Zagórze, stan. 6 profil jamy na osadzie kultury łużyckiej. Fot. B.Targaczewski

Ryc. 8. Zagórze, stan. 8. Popielnica z grobu kultury lużyckiej. Fot. A.Kraszewska

Ryc. 9. Zagórze, stan. 14. Popielnica z grobu kultury lużyckiej. Fot. A.Kraszewska

Ryc. 10. Zagórze, stan. 8. Czarka w grobie kultury łużyckiej. Fot. A.Kraszewska

Ryc. 11. Zagórze, stan. 8. Waza w grobie kultury łużyckiej. Fot. A.Kraszewska

Ryc. 12. Mucharz, stan. 11 palenisko wczesnośredniowieczne. Fot. P.Micyk

Ryc. 13. Mucharz, stan. 11 ceramika wczesnośredniowieczna. Fot. A.Węgrzyn

Ryc. 3. Zagórze, stan. 6 ceramika kultury łużyckiej. Fot. A.Węgrzyn